

Protokół

115. posiedzenia I. sesji IX. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 20. stycznia 1912 r.

Początek o godzinie 11 minut 45 przed połudn.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JE. St. hr. Badeni.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko.

Obecnych posłów 112.

Ze strony Rządu: c. k. Namiestnik JE. Dr. Michał Bobrzyński i wiceprezydent c. k. Namiestnictwa Stanisław Grodzicki.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół 111. posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejżenia.

Marszałek udziela w sprawie protokołu głosu p. Makuchowi.

Przemawia p. Makuch i zakłada imieniem klubu ukraińsko-ruskiego protest przeciw uchwałom zapadłym na poprzednim posiedzeniu oraz zapowiada wniesienie pisemnego umotywowania protestu.

Marszałek oświadcza, że gdy protest zostanie na piśmie wniesiony, postąpi z nim wedle regulaminu.

Marszałek udziela głosu p. Dudykiewiczowi w tej samej sprawie.

Przemawia p. Dudykiewicz i zakłada imieniem klubu ruskiej narodowej organizacyi protest przeciw uchwałom zapadłym na poprzednim posiedzeniu a nadto oświadcza, że wobec stałego pomijania klubu przy wyborach do komisji sejmowych i przy konferencyach prezesów klubów sejmowych nad sprawą reformy wyborczej klub nie będzie brał dalej udziału w obradach sejmowych, dopóki sprawa reformy wyborczej nie będzie na porządku dziennym.

Po tem przemówieniu posłowie klubu ruskiej narodowej organizacyi opuszczają salę sejmową.

Marszałek udziela głosu p. Korolowi, również w sprawie protokołu.

Przemawia p. Korol i zakłada imieniem klubu ruskiego protest przeciw uchwałom zapadłym na poprzednim posiedzeniu oraz zapowiada wniesienie pisemnego protestu.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis petycyi wniesionych po dzień 20. stycznia 1912 r., które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie:

Komisji budżetowej Ls. 8101—8103, 8107—8148, 8151—8182, 8184, 8186—8204, 8206, 8207, 8210, 8211, 8213—8215, 8217 do 8225, 8227—8242, 8252, 8262, 8267 do 8270, 8277—8279, 8282—8285, 8288—8290,

8294—8299, 8301, 8304, 8309, 8310, 8312, 8315, 8316, 8318, 8326, 8330, 8335—8339, 8344—8349, 8352, 8353, 8355, 8357, 8361 do 8365, 8367, 8369, 8370, 8372—8374, 8376—8383, 8387—8390, 8392—8405, 8407 do 8433, 8435—8438, 8440—8442, 8445, 8447, 8450, 8454, 8455, 8460, 8461, 8464 do 8467, 8470—8477, 8479—8484, 8486 do 8495, 8497—8500, 8502, 8504—8511, 8513, 8516—8518, 8520, 8521—8525, 8527 do 8529, 8536—8542, 8545, 8546, 8548 do 8558, 8560—8562, 8564—8566, 8569, 8570, 8572—8583, 8585—8587, 8589—8593, 8597 do 8600, 8602, 8603, 8605—8607, 8613, 8614, 8616, 8619, 8624, 8637—8640, 8672, 8673, 8675—8679, 8698, 8702, 8707—8709, 8712, 8714—8717, 8720—8722;

Komisji szkolnej Ls. 8104—8106, 8205, 8208, 8209, 8212, 8226, 8243—8251, 8253—8259, 8261, 8263—8266, 8271—8276, 8280, 8281, 8286, 8287, 8291—8293, 8300, 8302, 8303, 8313, 8314, 8320, 8322, 8327 do 8329, 8331—8334, 8340—8343, 8350, 8351, 8358—8360, 8366, 8371, 8384—8386, 8391, 8406, 8439, 8443, 8444, 8446, 8448, 8449, 8451—8453, 8456, 8462, 8468, 8478, 8485, 8496, 8503, 8512, 8514, 8515, 8517, 8519, 8526, 8530—8535, 8544, 8563, 8568, 8584, 8592—8596, 8601, 8608—8612, 8622, 8623, 8626—8629, 8631, 8632, 8634—8636, 8674, 8680, 8681, 8699, 8700, 8701, 8703, 8706, 8710, 8718, 8719;

Komisji gminnej Ls. 8368, 8469, 8713;

Komisji petycyjnej Ls. 8216, 8543, 8620;

Komisji administracyjnej Ls. 8434, 8547, 8615, 8711;

Komisji prawniczej Ls. 8305—8308, 8311, 8354, 8457—8459, 8463, 8567, 8704, 8705;

Komisji gosp. kraj. Ls. 8571, 8588, 8633;

Komisji drogowej Ls. 8185, 8317, 8375, 8559;

Komisji kolejowej Ls. 8183, 8617, 8618, 8630;

Komisji przemysłowej Ls. 8604;

Komisji sanitarnej Ls. 8149, 8150, 8501;

Komisji solnej Ls. 8260;

Komisji reformy wyborczej Ls. 8319, 8323—8325.

Po odczytaniu petycji Ls. 8317 Wydziału powiatowego rohatyńskiego o przyznanie 75% subwencji na rekonstrukcję drogi Monasterzyska-Żurawno przemawia p. Krzeczunowicz, popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono odnośnym komisjom, jak wyżej.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczytania złożonych wniosków i interpelacyj.

Sekretarz p. Urbański odczytuje zgłoszone wnioski i interpelacje, które opiewają:

Wniosek nagły

posta Lea, Rutowskiego, Bandrowskiego i tow. w sprawie regulacji płac nauczycieli ludowych względnie przyznania na rok 1912 jednorazowej zapomogi drożyznianej.

Wysoki Sejmie!

Zważywszy, że pobory obecne nauczycieli (nauczycielek) ludowych w naszym kraju nie pozostają w odpowiednim stosunku do zmienionych z gruntu wskutek panującej drożyzny stosunków ekonomicznych i nie wystarczają na pokrycie niezbędnych potrzeb tych funkcyjonaryszów krajowych.

Zważywszy, że taki niepomysłny stan materialny nauczycielstwa krajowego oddziaływać musi niekorzystnie na stosunki całego szkolnictwa ludowego w kraju,

zważywszy, że sanacja tych niepomysłnych stosunków leży w interesie całego społeczeństwa, które najwyższą troską otacza szkolnictwo ludowe,

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Komisji szkolnej, by w porozumieniu z Komisją budżetową przedłożyła na bieżącej Sesji projekt regulacji płac nauczycielskich, na wypadek zaś, gdyby z jakichkolwiek powodów przeprowadzenie tej regulacji na bieżącej Sesji okazało się niemożliwym, przedłożyła Sejmowi wnioski w sprawie przyznania nauczycielstwu na rok 1912 dodatku drożyznianego.

Wnioskodawcy:

Leo, Rutowski, Bandrowski.

Loewenstein, Maiss, Ciuchciński, Kleski, Finkel, Landau, Głabiński, Bednarski, Michałowski, Jabłoński, Skarbek, Merunowicz, Maryewski, Schätzel, German, Rittel, Federowicz, Adam, Sare, Fiedler, Tertil.

Wniosek nagły

w sprawie nałożenia krajowego dodatku do podatku państwowego od spirytusu celem podwyższenia płac i emerytur nauczycieli ludowych.

Z uwagi na to:

że podwyższenie płac i emerytur nauczycieli ludowych jest wobec panującej drożyzny i regulacji płac państwowych urzędników i nauczycieli oraz służby państwowej sprawą nagłą i niecierpiącą zwłoki dalszej, że niema widoków, aby w parlamencie można było przeprowadzić projektowane przez c. k. Rząd podwyższenie podatku od spirytusu, jeżeli nie będzie ono połączone z równoczesnym przeznaczeniem dochodów na polepszenie płac nauczycielskich, nie mniej ze względu na to,

że w sprawach nauczycieli ludowych wszelka ingerencya parlamentu i centralnego Rządu musi wywołać wątpliwości ze stanowiska autonomii kraju,

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy przy zastosowaniu wszelkich regulaminem dozwolonych ułatwień formalnych uchwalić:

1. Wzywa się Wydział krajowy, aby w przeciągu dni czternastu przedłożył Sejmowi projekt ustawy krajowej o nałożeniu krajowego dodatku w wysokości 40 groszy od stopnia alkoholu i hektolitra.

2. Wzywa się Wydział krajowy, aby w tym samym terminie przedłożył Sejmowi projekt ustawy o regulacji płac i emerytur nauczycieli ludowych, niemniej pensyi wdów i zaopatrzenia sierót po nauczycielach ludowych, przeznaczając na te cele cały dochód w kwocie około 9 milionów koron, przewidywany z powyższego dodatku krajowego.

3. Wzywa się Wydział krajowy, aby równocześnie opracował w porozumieniu z Radą szkolną krajową i przedłożył Sejmowi projekt ustawy o pragmatyce nauczycielskiej.

We Lwowie dnia 11. stycznia 1912.

E. Michałowski.

Leo, Schätzel, Dr. Bandrowski, Maryewski, Kleski, Rittel, Sare, Loewenstein, Landau, Adam, Bednarski, Głabiński, Skarbek, Tertil, Sala, German, Jabłoński.

Wniosek nagły.

Sejm uznaje polepszenie płac nauczycieli szkół ludowych za konieczne i naglące i dlatego poleca Komisji szkolnej, by w porozumieniu z Komisją budżetową przedłożyła w ciągu dni 14 projekt noweli do ustawy o stosunkach prawnych osób, należących do zawodu nauczycielskiego, regulujący płace nauczycielskie wedle poborów 4 najniższych rang urzędników państwowych, jakoteż równający pobory emerytów, pensyi wdowich i sierocych z przed roku 1907 z emeryturami wedle wygotować się mającej noweli.

We Lwowie, 11. stycznia 1912.

Wnioskodawca:
Jan Stapiński.

Jan Wasung, Zygmunt Lewakowski, Kędzior, Cipser, Jedynak, Ptak, Krężel, Bojko, Myjak, Bis, Styła, Witos, Cieluch, Stefczyk.

W n i o s e k n a g ł y.

Wzywa się c. k. Rząd, by w najbliższym czasie przystąpił do upaństwowienia gimnazjum i seminarium nauczycielskiego w Białej, utrzymywanych przez Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie.

We Lwowie, dnia 11. stycznia 1912.

Wnioskodawcy:
Wasung i Bandrowski.

Skołyszewski, Krężel, Styła, Laskowski, Bernadzikowski, Halban, Jaworski, Hupka, Witos, Stefczyk, Stapiński, Kędzior, Cipser, Ptak, Żardecki, Wrześniowski, Jampolski, Bojko.

W n i o s e k n a g ł y

pośła Szweda i tow. w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Oczków powiatu Żywieckiego.

Wysoki Sejmie!

W gminie Oczków powiatu Żywieckiego wybuchł dnia 19. kwietnia 1911 roku pożar, który siedm gospodarstw wiejskich doszczętnie zniszczył, bo spaliły się nie ubezpieczone budynki mieszkalne i gospodarcze, zapasy żywności, przyodziewa i wszystkie ruchomości, a szkoda stąd wynikła wynosi kilkanaście tysięcy koron.

Wysoki Sejm krajowy raczy zatem uchwalić:

Pogorzalcóm gminy Oczkowa przynajmniej bezwrotne wsparcie w kwocie 1.000 koron z funduszków krajowych.

Wnioskodawca:
W. Szwed.

Ptak, Witos, Makuch, Bis, Styła, Rittel, Korol, Skwarko, Krysowaty, Winniczuk,

T. Staruch, A. Staruch, Kędzior, Sandulak, Żardecki.

W n i o s e k n a g ł y

pośła Jedynaka i towarzyszy w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Pustkowa w powiecie Ropezyckim.

Wysoki Sejmie!

Dnia 17. sierpnia 1911 roku nawiedził pożar gminę Pustków, który został podłożony zbrodniczą ręką. W pożarze tym padło pastwą płomieni 11 gospodarstw włościańskich, pozbawiając dachu nad głową 11 rodzin, jak braku paszy i chleba. Ażeby dać możność odbudowania spalonych zabudowań i wyżywienia inwentarza pomoc kraju jest konieczną.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby pogorzalcóm gminy Pustkowa przyszedł z odpowiednią zapomogą.

We Lwowie, dnia 20. stycznia 1912.

Wnioskodawca:
Jedynak.

Szwed, Jampolski, Styła, Kędzior, Krężel, Cieluch, Bojko, Witos, Ptak, Myjak, Bis, Żardecki, Stefczyk, Cipser.

W n i o s e k

p. Schätzla i tow. o wezwaniu c. k. Rządu, aby wystawił budynek na pomieszczenie seminarium żeńskiego nauczycielskiego w Brzeżanach.

Wysoki Sejmie!

Przed dwu laty utworzył c. k. Rząd w mieście Brzeżanach Seminarium nauczycielskie żeńskie wydobywszy wprzód od gminy tej przyrzeczenie, że dostarczy nicodpłatnie plac pod budowę Zakładu i ogród doświadczalny, fundusze na urządzenie wewnętrzne, że dostarczać będzie stale oświetlenia i opału budynku, a do czasu wybudowania własnego

gmachu przez Skarb państwa odda budynek do daremnego użytkowania.

Ponieważ Skarb państwa dla wywołania konkurencji odwołał się również do innych gmin o powyższe świadczenia na wypadek utworzenia tamże Zakładu, przeto gmina miasta Brzeżan akceptowała powyższe warunki i dostarczyła już darmo na własność Skarbu państwa plac żądany kosztem przeszło 30.000 K, złożyła fundusz na urządzenie budynku i drugi rok oddaje na użytek Zakładu budynek wartości czynszowej 15.000 K oraz po 1.500 K rocznie na koszt oświetlenia i ogrzewania.

Nadto poniosła gmina kosztą wymaganych rekonstrukcji budynku własnego na cele Zakładu w wysokości 6.000 K.

Powyższe zobowiązania przez gminę przyjęte i spełniane doprowadzają gminę do stanowczej ruiny, bo stosunki materialne gminy są nader opłakane.

Gmina miasta Brzeżan należy do grupy 5 miast, które nie posiadały prawa propinacyi, a które dla innych miast jest obecnie podstawą i głównym źródłem pokrywania wydatków administracyjnych, a jakkolwiek gmina ograniczyła wydatki budżetowe do minimalnych granic, opłaca 75% dodatków do podatków i będzie zmuszona podnieść je jeszcze wyżej.

C. k. Rząd niewłaściwie zatem narzuca na tę gminę ciężary tak wysokie zwłaszcza, że do pokrycia tych nakładów wyłącznie c. k. Rząd jest powołanym.

Seminaryum nauczycielskie jest zakładem państwowym przeznaczonym dla użytku ogólnokrajowego, a nie lokalnego, a zwłaszcza Seminaryum żeńskie w Brzeżanach, jako jedyne w całej wschodniej Galicyi służyć ma dla użytku całej tej części kraju.

Jeżeli zatem niewłaściwym jest wogóle obarczanie gmin przez c. k. Skarb państwa dla zakładów państwowych, to tem bardziej dotyczy do tego Zakładu.

Uważając zatem dotychczasową ofiarę poniesioną przez gminę miasta Brzeżan jako zupełnie dostateczną, wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby niezwłocznie przystąpił do wybudowania gmachu własnego na umieszczenie Seminarjum żeńskiego w Brzeżanach a do chwili wybudowania ponosił kosztą użytkowania gmachu przez gminę brzeżańską do użytku sobie oddanego.

We Lwowie, dnia 20. stycznia 1912.

Wnioskodawca:

Schätzel.

Bednarski, Wrześniowski, Ciuchciński, Rittel, Jabłoński, Bandrowski, Michałowski, Maryewski, Loewenstein, Fedorowicz, Sala, Skarbak, Łazarzski, Kleski.

W n i o s e k

p. Schätzla i tow. na przyznanie miastom Brzeżany, Gorlice, Jaworów i Wadowice w wykonaniu uchwały sejmowej z d. 11. listopada 1905, dotacyi w stosunku sprawdzonego ubytku w dochodach z prawa propinacyi.

Wysoki Sejmie!

Przy sposobności uchwalenia dotacyi krajowej dla miast, które posiadają prawo propinacyi, uchwalona została na posiedzeniu sejmowym z d. 11. listopada 1905 r. rezolucya następująca:

„Sejm uznając trudności finansowe miast, objętych statutem organizacyjnym z r. 1889, które dotacyi z funduszków krajowych, z tytułu zgaśnięcia prawa propinacyi nie mają, lecz z prawa propinacyi pośrednio korzystały, — poleca Wydziałowi krajowemu, aby zbadał potrzebę dotacyi tych miast z fun-

duszków krajowych i przedłożył Sejmowi odnośny wniosek".

W wykonaniu powyższej uchwały sejmowej złożył Wydział krajowy sprawozdanie z dnia 7. grudnia 1909 o wyniku badań stosunków finansowych miast Brzeżany, Gorlice, Jaworów i Wadowice i stwierdził w miastach tych nagły ubytek w dochodach administracyjnych, zyskiwanych z powodu pośredniego korzystania z prawa propinacyi, który wynosi n. p. w Brzeżanach rocznie kwotę 35.000 koron.

Sprawozdanie komisji budżetowej z dnia 14. lutego 1910 załatwiając powyższe sprawozdanie, stwierdza nader trudne położenie finansowe miast powyższych, stwierdza bowiem nagły ubytek dochodów tych miast, które na równi z innymi mają do spełniania te same zadania kulturalne i humanitarne, lecz pozostawia kwestyę zaradzenia temu wyjątkowemu położeniu niezatawioną.

Komisya wyraża jedynie opinię, że celem wyrównania ubytku tego w dochodach, należy tym miastom przyznać prawo poboru wyższych dodatków od napojów gorących.

Powyższy sposób sanacyi finansów miast wspomnianych nie okazał się jednakowoż wykonalnym, gdyż c. k. Rząd ograniczył wysokość opłat od napojów gorących, miastom dozwalać się mających i wysokość ta została jednakowo dla wszystkich większych miast w kraju dozwolona w wysokości po 40 K od wódki i po 6 K od piwa. Opłaty te pobierają zatem na równi tak miasta, które z tytułu własności prawa propinacyi, pobierają bonifikacyę krajową, jako też grupa paru miast, które tego prawa nie posiadały i żadnej bonifikacyi nie mają. Tym sposobem pozostał dotychczas niezatawionym los tych paru miast przez kraj przy sposobności rozdziału stałej bonifikacyi zupełnie wydzielczonych.

Wskutek ubytku, tak znacznego w dochodach administracyjnych, zna-

lazło się miasto Brzeżany i im podobne, w położeniu bez wyjścia: przykładem tego niech będzie stan budżetowy miasta Brzeżan, które wyeliminowało z budżetu gminnego w ciągu ostatnich dwu lat cały szereg załatwianych dawniej a koniecznych wydatków kulturalnych na asanacye, chodniki i szkoły, a mimo to opłaca już obecnie dodatki do podatków w wysokości 75% i zmuszone będzie podnosić je jeszcze znacznie, gdyż inaczej nie zdoła pokryć najniezbędniejszych kosztów utrzymania urzędników, służby i amortyzacyę długów.

Ponieważ miasta wspomniane mają to samo zadanie społeczne do spełnienia, jak inne miasta i zupełny upadek miast tych nie może leżeć w interesie kraju, wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Miastom Brzeżany, Gorlice, Jaworów i Wadowice przyznaje się dotacye z funduszków krajowych w stosunku sprawdzonego ubytku w dochodach z prawa propinacyi.

We Lwowie, dnia 20. stycznia 1912.

Wnioskodawca:

Schätzel.

Ciuchciński, Loewenstein, Kleski, Rittel, Bandrowski, Michałowski, Sala, Jabłoński, Skarbek, Bednarski, Wrześniowski, Łazarski, Maryewski, Federowicz.

W n i o s e k

posta Styły i tow. w sprawie wyłączności górnicych.

Wysoki Sejmie!

Z uwagi, że prawo górnicze nie zapewniło krajowi naszemu wyłączności górnicych:

zważyszy dalej, iż prawo to w naszym kraju nie przyczyniło się do podniesienia rozwoju przemysłu, ponieważ obcokrajowcy prawie w całej zachodniej Galicyi posiadają wyłączności górnicych, które stają się powodem wyzyskiwania

ludności naszego kraju, nie mając konkurentów na tem polu.

Ażeby dać podstawę do stworzenia przemysłu krajowego dającego potrzebny zarobek ubogiej ludności, zatamować wpływy wrogich dla kraju żywiołów a przytem przeszkodzić daleko idącej spekulacyi, podpisani wnoszą :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się Wydział krajowy, aby zbadał dokładnie podniesioną sprawę i przedłożył odpowiednie wnioski co do nabycia wyłączności górniczych na rzecz kraju na najbliższej sesji sejmowej.

We Lwowie, dnia 20. stycznia 1912.

Wnioskodawca :

A. Styła.

Jedynak, Bojko, Cipser, Bernadzikowski, Jampolski, Witos, Ptak, Bis, Szwed, Kędzior, Żardecki, Stefczyk, Krężel Cieluch.

W n i o s e k

posła Jedynaka i towarzyszy w sprawie opodatkowania towarzystw asekuracyjnych na rzecz ochotniczych straży pożarnych w kraju.

Wysoki Sejmie!

W Galicyi istnieje wiele towarzystw asekuracyjnych, które posiadają milionowe fundusze rezerwowe. Oprócz krajowych towarzystw asekuracyjnych istnieje w Galicyi cały szereg Towarzystw obcokrajowych ciągnących zyski z kraju. W ciągu ostatnich lat przy pomocy krajowego Związku strażackiego, jako też przy pomocy Zarządu głównego Kółek rolniczych zostało zawiązanych mnóstwo ochotniczych straży pożarnych tak przy Kółkach rolniczych jak i samoistnych, jednak z braku funduszków straże te nie mogą się należycie rozwijać. Ludność włościańska sama uznaje dobrodziejstwa ochotniczych straży pożarnych i potrzebę obrony przeciw wrogowi, jakim jest pożar.

Chcąc, ażeby straże pożarne oddały należytą usługę ludności, nie wystarczy samo ćwiczenie tychże, ale potrzeba zaopatrzenia w odpowiednie przyrządy, na sprawienie których, tak gminy jak i same Towarzystwa ochotniczych straży pożarnych są ubogie i nie posiadają funduszków. Ażeby przyjsć z pomocą materyalną, ułatwić zorganizowanie nowych straży pożarnych i zaopatrzyć je w odpowiednie rekwizyta ogniowe, na wzór: Bukowiny, Śląska, Czech, dolnej Austrii, należałoby stworzyć stały fundusz przez opodatkowanie wszystkich Towarzystw asekuracyjnych tak krajowych, jak i obco-krajowych, które mają swoje filie w Galicyi.

Nałożenie 2⁰/₀ podatku na Towarzystwa asekuracyjne, od wpłaconych premii na rzecz Towarzystw ochotniczych straży pożarnych, nie pociągnie wielkich wydatków, a dopomoże do należytego rozwoju ochotniczych straży pożarnych. Z wyżej przytoczonych powodów podpisani wnoszą :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższą sesję sejmową przedłożył projekt ustawy o opodatkowaniu towarzystw asekuracyjnych w kraju na rzecz ochotniczych straży pożarnych.

We Lwowie, dnia 20. stycznia 1912.

Wnioskodawca :

Jedynak.

Witos, Krężel, Bojko, Myjak, Jampolski, Styła, Bernadzikowski, Cipser, Szwed, Żardecki, Ptak, Cieluch, Kędzior, Bis, Stefczyk.

I n t e r p e l a c y a

posła Witos a i towarzyszy do c. k. Pana Komisarza rządowego w sprawie zniesienia rewizorów bydła.

Od lat szeregu domaga się ludność rolnicza w Galicyi zniesienia instytucji rewizorów bydła w pasie pogranicznym

a zastąpienia tychże oglądaczami w każdej gminie się znajdującymi. Żądanie to zostało wypowiedziane na wielu wiecach i zebraniach w tym celu odbytych, jak również w licznych petycyach przez wiele gmin wnoszonych.

Mimo jednak tych usprawiedliwionych żądań, mimo, iż istnienie rewizorów połączone jest dla rolników z rozlicznymi trudnościami, niepowetowaną stratą czasu, a często i szyskanami, mimo, iż dla c. k. Rządu nie byłoby to połączone ze żadną ofiarą materyalną — żądanie to zostało zupełnie zignorowane i rewizorzy byłą do dziś dnia istnieją.

Wobec tego zapytują podpisani:

Czy c. k. Rząd gotów jest znieść rewizorów byłą w pasie pogranicznym w jak najkrótszym czasie a powierzyć prowadzenie tej czynności oglądaczom byłą?

Czem usprawiedliwi dotychczasową zwłokę?

Lwów, dnia 11. stycznia 1912.

Interpelant:

Witos.

Bojko, Jedynak, Żardecki, Bis, Styła, Krężel, Cieluch, Kędzior, Stefczyk, Laskowski, Wasung, Ptak, Myjak, Skoły-szewski, Stapiński.

Marszałek oznajmia, że pierwsze czytanie odczytanych wniosków umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń; interpelację odstąpi p. Komisarzowi rządowemu a z wnioskami nagłymi postąpi regulaminowo.

Marszałek podaje do wiadomości Izby, że na wieść o nieszczęśliwym wypadku, jakiemu uległa Najdostojniejsza arcyksiężna Marya Teresa małżonka Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości arcyksięcia Karola Stefana, wysłał imieniem Sejmu i kraju całego telegram kondolencyjny z wyrazami najgłębszego współczucia oraz z gorącym życzeniem szybkiego powrotu do zdrowia.

Marszałek udziela głosu p. K. Lewickiemu przed przystąpieniem do porządku dziennego.

Przemawia p. K. Lewicki i stawia wniosek formalny na zamknięcie posiedzenia i zwołanie następnego na dzień 25. stycznia b. r. oraz o skonstatowanie kompletu i stosunku ilości głosów.

Marszałek udziela głosu p. Abrahamowiczowi w sprawie formalnego wniosku p. K. Lewickiego.

Przemawia poseł Abrahamowicz i oświadcza się przeciw wnioskowi p. K. Lewickiego.

Marszałek udziela głosu p. Skwarce.

Przemawia p. Skwarko i popiera wniosek p. K. Lewickiego o zamknięcie posiedzenia.

Marszałek udziela głosu p. T. Staruchowi.

Przemawia p. T. Staruch i popiera wniosek p. K. Lewickiego.

Gdy nikt więcej głosu nie zabiera. Marszałek po uprzednim obliczeniu obecnych na sali posłów przez sekretarzy, konstatuje na żądanie p. K. Lewickiego, że Izba jest w komplecie, gdyż znajduje się na sali 93 posłów, poczem izba przystępuje do głosowania i odrzuca wniosek formalny p. K. Lewickiego na zamknięcie posiedzenia, większością głosów.

Powstają okrzyki, wrzawa, trąbienie, gwizdanie, dzwonienie i bicie w pultry na ławach posłów klubu ukraińskoruskiego i trwają nieprzerwanie aż do końca posiedzenia.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kolbuszowej na zobowiązanie się imieniem powiatu objęcia gwarancji oprocentowania i umorzenia części ka-

piłału akcyjnego kolei lokalnej z Rzeszowa na Kolbuszowę do Niska, w kwocie 230.000 kor.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji administracyjnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Nisku na zobowiązanie się imieniem powiatu objęcia gwarancji oprocentowania i umorzenia części kapitału akcyjnego kolei lokalnej z Rzeszowa na Kolbuszowę do Niska w kwocie 350.000 kor.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji administracyjnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z głównego kompleksu przysiółka Gądky ad Trzcinica samoistnej gminy administracyjnej.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gminnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1909/10.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji szkolnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek, tudzież wdów i sierót po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury, przyznanie, względnie podwyższenie emerytury, pensji wdowiej, dodatków pięcioletnich i t. p.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej w porozumieniu ze szkolną.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacji Stanisława hr. Skarbka za rok 1909.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Sprawozdawca p. Jahl wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji górniczej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu funduszu propinacyjnego na rok 1912.

Sprawozdawca p. Jahl wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie prośby Towarzystwa budowy tanich mieszkań dla urzędników Wydziału krajowego o wyjednanie funduszków na kupno gruntów pod budowę.

Sprawozdawca p. Jahl wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności, odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1910.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej wyższej szkole lasowej we Lwowie za rok 1910/11.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublinach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublinach i we Lwowie.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o niższych szkołach rolniczych.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o szkole ogrodniczej w Tarnowie na Wulce kapitańskiej, o Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach i o popieraniu sadownictwa w kraju za rok 1910/11.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o włościach rentowych.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji reform agrarnych.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie operacji agrarnych.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji reform agrarnych.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji bankowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia gwarancji kraju dla emisji obligacji kolejowych i zmiany statutu Banku krajowego.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji bankowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej Centralnej Kasie dla spółek rolniczych.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji bankowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach krajowego Patronatu Spółek oszczędności i pożyczek oraz innych spółek rolniczych.

Sprawozdawca p. Pilat wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji bankowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za II. półrocze 1910 i I. półrocze 1911 roku.

Sprawozdawca p. Dąbski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji administracyjnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie regulacji płac lekarzy pomocniczych krajowego szpitala powszechnego we Lwowie i św. Łazarza w Krakowie.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia

komisyi budżetowej w porozumieniu z komisją sanitarną.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie budowy zakładu dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji sanitarnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zamierzonych rekonstrukcyi w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej w porozumieniu z komisją sanitarną.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zaprowadzeniu w krajowym Zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie oświetlenia elektrycznego i własnego wodociągu.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej w porozumieniu z komisją sanitarną.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia posady drugiego krajowego inspektora szpitali.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie rozszerzenia szpitala powszechnego w Drohobyczu.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji sanitarnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Podhajcach.

Sprawozdawca p. Bernadzikowski wnosi o przekazanie tego przedłożenia komisji sanitarnej.

Izba uchwała wniosek p. sprawozdawcy, bez rozprawy.

Następują wybory uzupełniające do komisji:

administracyjnej (w miejsce p. Starzyńskiego),

budżetowej (w miejsce pp. Kozłowskiego, Milewskiego, Starzyńskiego i Batagli),

drogowej (w miejsce śp. Czecha),

gminnej (w miejsce p. Starzyńskiego),

gospodarstwa krajowego (w miejsce śp. Brykczyńskiego),

górnicznej (w miejsce rektora Witkowskiego),

kolejowej (w miejsce śp. Czecha),

petycyjnej (w miejsce śp. ks. Stojłowskiego),

podatkowej (w miejsce pp. Pastora i Kolischera),

prawniczej (w miejsce p. Czajkowskiego Władysława Wiktora),

przemysłowej (w miejsce p. Milewskiego),

reform agrarnych (w miejsce śp. Brykczyńskiego i śp. Czecha),

reformy wyborczej (w miejsce p. Milewskiego na członka komisji i w miejsce p. Leszka Cieńskiego na zastępcę).

Marszałek oznajmia, że jeżeli się temu nikt nie sprzeciwi, ma zamiar przeprowadzić obok wyborów, jakie się znajdują na porządku dziennym, nadto dwa wybory uzupełniające, których niema na porządku dziennym, a co do których kancelarya sejmowa otrzymała propozycje, a mianowicie :

do komisji podatkowej (w miejsce p. Milewskiego),

do komisji szkolnej (w miejsce p. Rayskiego).

Wobec tego, że nikt się temu nie sprzeciwi, Marszałek oznajmia, że i te dwa wybory uzupełniające się odbędą na niniejszem posiedzeniu.

Marszałek zaprasza do komisji skrutacyjnej pp. Ptaka, Rittla, Halbana, Styłę, Wrześniowskiego, i Krynickiego i wzywa posłów do oddawania kartek do wszystkich komisji łącznie.

Posłowie oddają kartki, a po ukończeniu głosowania wzywa Marszałek komisję skrutacyjną do przeprowadzenia skrutynium i oznajmia, że Izba przystępuje obecnie do załatwienia zgłoszonych wniosków nagłych.

Następuje wniosek nagły pp. Lea, Rutowskiego, Bandrowskiego i tow. w sprawie regulacji płac nauczycieli ludowych względnie przyznania na rok 1912 jednorazowej zapomogi drożyznianej.

Wniosek ten opiewa :

Wniosek nagły

posła Lea, Rutowskiego, Bandrowskiego i tow. w sprawie regulacji płac nauczycieli ludowych względnie przyznania na rok 1912 jednorazowej zapomogi drożyznianej.

Wysoki Sejmie !

Zważywszy, że pobory obecne nauczycieli (nauczycielek) ludowych w naszym kraju nie pozostają w odpowiednim stosunku do zmienionych z gruntu wskutek panującej drożyzny stosunków ekonomicznych i nie wystarczają na pokrycie niezbędnych potrzeb tych funkcjonaryszów krajowych.

zważywszy, że taki niepomyślny stan materialny nauczycielstwa krajowego oddziaływać musi niekorzystnie na stosunki całego szkolnictwa ludowego w kraju,

zważywszy, że sanacja tych niepomyślnych stosunków leży w interesie całego społeczeństwa, które najwyższą troską otacza szkolnictwo ludowe,

podpisani wnoszą :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Poleca się Komisji szkolnej, by w porozumieniu z Komisją budżetową przedłożyła na bieżącej sesji projekt regulacji płac nauczycielskich, na wypadek zaś, gdyby z jakichkolwiek powodów przeprowadzenie tej regulacji na bieżącej sesji okazało się niemożliwym, przedłożyła Sejmowi wnioski w sprawie przyznania nauczycielstwu na rok 1912 dodatku drożyznianego.

Wnioskodawcy :

Leo, Rutowski, Bandrowski.

Loewenstein, Maiss, Ciuchciński, Kleski, Finkel, Landau, Głabiński, Bednarski, Michałowski, Jabłoński, Skarbek, Merunowicz, Maryewski, Schätzel, German, Rittel, Federowicz, Adam, Sare, Fiedler, Tertil.

Przemawia p. Leo uzasadniając nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi o przekazanie tego wniosku do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Izba bez rozprawy uchwała nagłość tego wniosku, a oddzielnie uchwała przekazanie tego wniosku nagłego komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Następuje wniosek nagły p. Michałowskiego i tow. w sprawie nałożenia krajowego dodatku do podatku państwowego od spirytusu celem podwyższenia płac i emerytur nauczycieli ludowych.

Wniosek ten opiewa:

Wniosek nagły

w sprawie nałożenia krajowego dodatku do podatku państwowego od spirytusu celem podwyższenia płac i emerytur nauczycieli ludowych.

Z uwagi na to:

że podwyższenie płac i emerytur nauczycieli ludowych jest wobec panującej drożyzny i regulacji płac państwowych urzędników i nauczycieli oraz służby państwowej sprawą nagłą i niecierpiącą zwłoki dalszej, że niema widoków, aby w parlamencie można było przeprowadzić projektowane przez c. k. Rząd podwyższenie podatku od spirytusu, jeżeli nie będzie ono połączone z równoczesnym przeznaczeniem dochodów na polepszenie płac nauczycielskich, nie mniej ze względu na to,

że w sprawach nauczycieli ludowych wszelka ingerencya parlamentu i centralnego Rządu musi wywołać wątpliwości ze stanowiska autonomii kraju,

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy przy zastosowaniu wszelkich regulaminem dozwolonych ułatwień formalnych uchwał:

1. Wzywa się Wydział krajowy, aby w przeciągu dni czternastu przedłożył Sejmowi projekt ustawy krajowej o nałożeniu krajowego dodatku w wysokości 40 groszy od stopnia alkoholu i hektolitra.

2. Wzywa się Wydział krajowy, aby w tym samym terminie przedłożył Sejmowi projekt ustawy o regulacji płac i emerytur nauczycieli ludowych, niemniej pensyi wdów i zaopatrzenia sierót po nauczycielach ludowych, przeznaczając na te cele cały dochód w kwocie około 9 milionów koron, przewidywany z powyższego dodatku krajowego.

3. Wzywa się Wydział krajowy, aby równocześnie opracował w porozumieniu z Radą szkolną krajową i przedłożył Sejmowi projekt ustawy o pragmatyce nauczycielskiej.

We Lwowie dnia 11. stycznia 1912.

Wnioskodawca:

E. Michałowski.

Leo, Schätzel, Bandrowski, Maryewski, Kleski, Rittel, Sare, Loewenstein, Landau, Adam, Bednarski, Głabiński, Skarbak, Tertil, Sala, German, Jabłoński.

Przemawia p. Michałowski uzasadniając nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi o przekazanie tego wniosku do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Izba bez rozprawy uchwała nagłość tego wniosku, a oddzielnie uchwała przekazanie tego wniosku nagłego do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Następuje wniosek nagły p. Stapińskiego i tow. w sprawie polepszenia płac nauczycieli ludowych.

Wniosek ten opiewa, jak następuje:

Wniosek nagły.

Sejm uznaje polepszenie płac nauczycieli szkół ludowych za konieczne

i nagłać i dlatego poleca Komisji szkolnej, by w porozumieniu z Komisją budżetową przedłożyła w ciągu dni 14 projekt noweli do ustawy o stosunkach prawnych osób, należących do zawodu nauczycielskiego, regulujący płace nauczycielskie wedle poborów 4 najniższych rang urzędników państwowych, jakoteż równający pobory emerytów, pensyi wdowich i sierocych z przed roku 1907 z emeryturami wedle wygotować się mającej noweli.

We Lwowie, 11. stycznia 1912.

Wnioskodawca :

Jan Stapiński.

Wasung, Lewakowski, Kędzior, Cipser, Jedynek, Ptak, Krężel, Bojko, Myjak, Bis, Styła, Witos, Cieluch, Stefczyk.

Przemawia p. Wasung w zastępstwie nieobecnego p. Stapińskiego, uzasadniając nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi o przekazanie tego wniosku do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Izba bez rozprawy uchwała nagłość tego wniosku, a oddzielnie uchwała przekazanie tego wniosku nagłego do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Następuje wniosek nagły pp. Wasunga, Bandrowskiego i tow. w sprawie wezwania c. k. Rządu o upaństwienie gimnazyum i seminarjum nauczycielskiego utrzymywanych w Białej przez Towarzystwo szkoły ludowej w Krakowie.

Wniosek ten opiewa jak następujący:

W n i o s e k n a g ł y .

Wzywa się c. k. Rząd, by w najbliższym czasie przystąpił do upaństwienia gimnazyum i seminarjum nauczycielskiego w Białej, utrzymywanych przez Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie.

We Lwowie, dnia 11. stycznia 1912.

Wnioskodawcy :

Wasung i Bandrowski.

Skołyszewski, Krężel, Styła, Lewakowski, Bernadzikowski, Halban, Jaworski, Hupka, Witos, Stefczyk, Stapiński, Kędzior, Cipser, Ptak, Żardecki, Wrześniowski, Jampolski, Bojko.

Przemawia p. Wasung uzasadniając nagłość tego wniosku, którą Izba bez rozprawy uchwała.

Następnie wnosi p. Wasung pod względem formalnym na przekazanie tego wniosku komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwała przekazanie tego wniosku p. Wasunga komisji szkolnej.

Marszałek wzywa p. Halbana do zdania sprawy z wyniku skrutynium uzupełniających wyborów do komisji.

P. Halban zdaje sprawę z wyniku skrutynium. Głosowało 80 posłów. Absolutna większość 41 głosów. Otrzymali głosów : na członka do komisji administracyjnej p. Starzyński 80, do komisji budżetowej pp. Badeni St. H., Cieński Tadeusz, Loewenstein i Starzyński po 80, do komisji drogowej p. Konopka 80, do komisji gminnej p. Starzyński 80, do komisji gospodarstwa krajowego p. Baworowski 80, do komisji górniczej p. Szaynocha 80, do komisji kolejowej p. Starowieyski 80, do komisji petycyjnej p. Marszałkiewicz 80, do komisji podatkowej pp. Battaglia, Korytowski Juliusz i Loewenstein po 80, do komisji prawniczej p. Laskowski 80, do komisji przemysłowej p. Czarkowski 80, do komisji reform agrarnych pp. Szaynocha i Vivien po 80, do komisji reformy wyborczej na członka p. Krzczunowicz 80, na zastępcę członka p. Obertyński 80, w końcu do komisji szkolnej p. German 80 głosów.

Marszałek stwierdza ten wynik wyborów.

Marszałek zamyka posiedzenie, nazywając następną na dzień 25. stycznia 1912 godz. 11 przed południem i oznajmia, że porządek dzienny następnego posiedzenia zostanie posłom w drodze pisemnej doręczony.

Okrzyki, wrzawa, trąbienie, gwi-

zdanie, dzwonięcie i bicie w pulpity na ławach posłów klubu ukraińsko-ruskiego, które trwały dotąd nieprzerwanie, ustają.

Koniec posiedzenia godzina 1 minut 7 po południu.

Marszałek krajowy:

Stawisław Badeni w. r.

Sekretarze:

Mieczysław Urbański w. r.

St. Henryk hr. Badeni w. r.

Do niniejszego protokołu dołącza się w myśl przepisów § 76 regulaminu sejmowego następujące protesty pp. K. Lewickiego i tow. i Korola i tow., oraz oświadczenie na nie (zobacz protokoły obrad 117. posiedzenia z dnia 3. lutego 1912 i 118. posiedzenia z dnia 9. lutego 1912).

Do

J. E. Stanisława hr. Badeniego
Marszałka krajowego
we Lwowie.

Podpisani posłowie Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i t. d. uzasadniają niniejszem po myśli §§ 76 i 81 regulaminu sejmowego wniesiony ustnie na 116 posiedzeniu IX. peryodu Sejmu galicyjskiego.

P r o t e s t

przeciw niezgodnemu z regulaminem postępowaniu, które miało miejsce dnia 20. stycznia 1912 r. na 115 posiedzeniu Sejmu galicyjskiego.

W szczególności:

Protokół 115 posiedzenia stwierdza:

„że po odrzuceniu wniosku posła Lewickiego powstają na ławach posłów

klubu ukraińsko-ruskiego: okrzyki, wrzawa, trąbienie, świstanie, dzwonięcie i bicie pulpami; — i trwają bezustannie do końca posiedzenia“.

Stwierdzenie to w protokole jest słuszne, tylko niezupełne w braku ustępu:

„że z przyczyny tego hałasu, nie można było słyszeć ani Marszałka ani innych referentów i mowców“.

Na porządku dziennym było 31 pierwszych czytań — przedłożeń Wydziału krajowego.

Referenci wchodzili i schodzili z trybuny, na znak sekretarzy podnosiły się ręce polskich posłów, ale o co chodziło, — do jakich komisji — odsyłano te przedłożenia — tego nikt z posłów nie słyszał, — oprócz samego referenta.

W ten sam sposób odbyły się wybory do komisji — według 33 punktu porządku dziennego.

Jak dowiadujemy się z protokołu tego posiedzenia, że poza punktami w drukowanym porządku dziennym miały się odbyć wybory do komisji: podatkowej i szkolnej, o których niką z posłów nie słyszał ani nie wiedział.

Z protokołu tego dowiadujemy się, że miały być odczytywane i debatowane nagłe wnioski posłów: Lea, Michałowskiego, Stapińskiego w sprawie poprawy bytu nauczycieli, posła Wasunga o upaństwowienie polskich szkół w Białej.

Widzieliśmy wprawdzie — jak pp. posłowie Leo, Michałowski i Wasung wychodzili na trybunę i tu dyktowali coś stenografom, — widzieliśmy również jak na dany znak sekretarzy, podnosiły się ręce polskich posłów — i jak w sposób mimiczny wiedziono obrady.

Ponieważ w myśl § 39 i następnych regulaminu — obrady sejmu mają być ustne i wszystkim posłom dostępne, a to się nie stało, dlatego zapadłe rzekomo na tem posiedzeniu uchwały, — dokonane wybory — odesłania wniosków do komisji, — konstatowania Marszałka — są nieważne.

Zakładając ten protest, żądamy równocześnie uzupełnienia protokołu, jak to na wstępie zaznaczono.

Dr. Kost' Lewicki.

Skwarko, Kiweluk, Kurowiec, Dumka, Makuch, Petruszewicz, Winniczuk, A. Staruch, Sandulak, T. Staruch, Kryso-
waty, Sodomora.

Do

Jego Eksc. Marszałka krajowego
Stanisława hr. Badeniego.

Przeciwko niezgodnemu z regulaminem sejmowym prowadzeniu obrad na 115 posiedzeniu I. sesji IX. peryodu Sejmu galicyjskiego i przeciw ważności postanowień i uchwał sejmowych na tem posiedzeniu wnoszą podpisani następujący

P r o t e s t.

Jak świadczy sprawozdnie stenograficzne z 115 posiedzenia sejmowego, powstał, przed przystąpieniem do porządku dziennego, ogłuszający krzyk,

świsł i t. d., uniemożliwiający prowadzenie jakichkolwiek obrad, tak, że przeprowadzenie dyskusji było fizycznie niemożliwe — a żaden z posłów, mających zamiar przemawiać po myśli § 39 reg. sejm. to jest wypowiedzieć myśli i poglądy swoje, odnoszące się do porządku dziennego w sposób dla całego Sejmu zrozumiały, nie mógł tego uczynić, o ile nie chciał odegrać roli gestykulującego i przez żadnego z członków Sejmu nierozumianego aktora.

Taksamo nie można było również absolutnie słyszeć wśród ogłuszającej muzyki i krzyku słów Jego Eksc. Marszałka krajowego, ani zrozumieć Jego gestykulacji, tak, że ani w rozumieniu regulaminu Sejmu, ani w zwyczajnem pojmowaniu nie może być mowy o tem, aby na 115 posiedzeniu sejmowem odbyły się jakiegokolwiek obrady, lub żeby była przeprowadzona dyskusja nad sprawami znajdującymi się na porządku dziennym tego posiedzenia.

Przeciw takiemu postępowaniu Jego Eksc. Marszałka krajowego i całej polskiej większości Sejmu galicyjskiego zakładamy niniejszem protest, o którego odczytanie i dołączenie do protokołu 115. posiedzenia prosimy.

Lwów, 3. lutego 1912.

Korol.

Hanczakowski, Krynicki, Tracz.

Oświadczenie.

PP. posłowie: dr. Kost' Lewicki i tow. tudzież dr. Korol i tow. wnieśli do rąk JE. Marszałka krajowego dwa protesty przeciwko rzekomo niezgodnemu z regulaminem prowadzeniu obrad na 115 posiedzeniu I. sesji IX. peryodu Sejmu krajowego z dnia 20. stycznia 1912 r.

Nie mogąc tych protestów, zdaniem naszym zupełnie nieuzasadnionych pozostawić bez odpowiedzi, podpisani posłowie oświadczają, co następuje:

Stwierdzić należy przedewszystkiem, że o ile w obu protestach, o których tu mowa, powtarza się twierdzenie, że na posiedzeniu sejmowem z 20. z. m. postępowano „niezgodnie z regulaminem“, to zarzut ten może odnosić się jedynie i wyłącznie do P. T. posłów protestujących, i do nikogo innego. Tych kilkunastu posłów starało się rzeczywiście planowo i z największym natężeniem sił swoich zakłócać porządek obrad Sejmu, posługując się przytem rozmaitymi instrumentami. Zresztą cała Izba zachowywała się spokojnie, i będąc zgromadzoną w wymaganym regulaminem komplecie, przy ścisłym zachowaniu wszelakich warunków formalnych, wymaganych do ważności uchwał, załatwiała sprawy, stojące na porządku dziennym. Pomimo wrzawy, czynionej przez P. T. posłów protestujących JE. Marszałek krajowy kierował w ten sposób rozprawami, że protestujący posłowie nie mogli przytoczyć ani jednego zarzutu, ani jednego szczegółu przedmiotowego, któryby w myśl przepisów regulaminu uzasadniał zarzut nieważności zapadłych uchwał.

Na uzasadnienie swoich protestów nie mają też oni żadnego innego argumentu, jak tylko ten jedyny, że „nie słyszeli“ obrad. Naturalnie, że nie słyszeli ich, ponieważ podczas obrad Sejmu zajmowali się trąbieniem, gwizdaniem i t. d. — a nie tem, co stanowiło przedmiot rozpraw Sejmu. Regulamin sejmowy nie zawiera jednak żadnego postanowienia, któreby wymagało, ażeby wszyscy posłowie słyszeli rozprawy, i to pod rygorem nieważności uchwał I dlatego też protesty, oparte li na tym. jedynym argumencie, że protestujący nie

słyszeli obrad, pozbawione są wszelkiej prawnej podstawy — tak samo, jak i żądanie, wyrażone w proteście pp. dra Kość'a Lewickiego i tow., ażeby protokolarnie stwierdzono, czy można było słyszeć rozprawy, albo nie?

W końcu muszą podpisani stwierdzić jako okoliczność znamionną, iż w jednym z wymienionych protestów użalają się na to, iż „nie słyszeli“ rozpraw na posiedzeniu sejmowem z 20. z. m. nawet tacy posłowie, którzy notorycznie na tem posiedzeniu nie byli obecni.

We Lwowie, dnia 9. lutego 1912.

Garapich, Czaykowski, Jędrzejowicz, Hupka, Wodzicki, Lewakowski, Zdz. Obertyński, Michałowski, Gorayski, Tad. Wrześniowski, Rutowski, Loewenstein, Głabiński, Bednarski, Urbański, W. Korytowski, Schnell, Maryewski, Krzeczunowicz, Kozłowski, Pilat, Cipser, A. Theodorowicz, Landau, Abrahamowicz, Tad. Cieński, Baworowski, Wereszczyński, Stan. Hen. Badeni, Stapiński, Cielecki, Konopka, German, T. Merunowicz, Bandrowski, Sare, Bojko, Kędzior, Witos, Jedynek, Ptak, Krężel, E. Mycielski, Styła, Jampolski, Schätzel, Stadnicki, Myjak, Jaworski, Maiss, Jahl, Leo, Wasung, Dulęba, Fiedler, Rittel, Ciuchciński, Starzyński, J. Brunicki, Jabłoński, Moysa, A. Lubomirski, Horodyski, Halban, Bernadzikowski, I. Korytowski, Z. Tarnowski, St. Mycielski, Dąbski, Onyszkiewicz, Dembowski, A. Brunicki, Niezabitowski, Żardecki, Cieluch, Götz, Bis, Tyszkiewicz, Laskowski, Federowicz, Czartoryski, Gołuchowski, Skrzyński, Piniński, Gniewosz, Sala, Skarbek, Kleski, Krzysztofowicz.